

М. ГАНАК

<https://orcid.org/0000-0001-6948-6238>

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наукові праці МАУП. Серія Політичні науки, 2019, вип. 57(1), с. 41–44

<https://doi.org/10.32689-2523-4625-2019-01/57-41-44>

Розглянуто й проаналізовано основні інноваційні аспекти державного управління вищою освітою на сучасному етапі суспільного розвитку. Акцентується на тому, що інноваційні підходи до розбудови принципово нової, що відповідає запитам інформаційного суспільства, системи державного управління вищою освітою, сприяють радикальному оновленню процесу навчання та виховання майбутніх спеціалістів, забезпечують їх продуктивно громадянську – корисну діяльність у всіх сферах суспільного виробництва.

Актуальність проблеми інноваційного управління з боку держави сучасною системою освіти, безпосередньо вищої освіти, закладом вищої освіти (ЗВО), зумовлена рядом специфічного характеру особливостей: а) функціонування сучасної системи ринкового господарювання; б) інноваційним характером розвитку вищої освіти; в) демократизацією всіх управлінських процесів у ЗВО (вибір ректора, керівних структур вузу, студентського самоврядування тощо); г) потребою інноваційно-наукового забезпечення процесу навчання та виховання майбутніх фахівців.

Інноваційні аспекти управління вищою освітою, ЗВО безпосередньо, потребують більш глибокого теоретико-методологічного опрацювання, оскільки вони мають максимально відповідати потребам як людини (громадянина), так і суспільства і цілому на принципово новому етапі розвитку людських спільностей, держав. Відомий фахівець в галузі освіти Д. Тапскотт, характеризуючи так зване цифрове (інформаційне) суспільство, пише, що “нове суспільство розумової праці ґрунтується на застосуванні знань до всього, що виробляється і до того, як це робиться. Нові ідеї будуть головним джерелом добробуту” [6, 11]. Одночасно О. Тоффлер акцентує увагу на тому, що створюється “новий носій домінування-створення і експлуатації знань” [7].

Питання інноваційного розвитку вищої освіти, інноваційних аспектів управління вищою освітою досліджувалися і нині досліджуються багатьма зарубіжними і вітчизняними вченими, серед яких слід відмітити праці О. Ананьєва, В. Андрущенко, В. Бадарча, Д. Бодді, І. Валлерстайна, Р. Герра, П. Друкера, В. Журавського, К. Корсака, В. Лугового, Б. Мільнера, У. Ордона, П. Скотта, Д. Сороса, О. Тоффлера, М. Ушакової, Н. Чернухи, В. Шарاپова, М. Яворської та ін.

Спеціальну літературу з означеної у статті проблематики можна класифікувати у такий спосіб:

- спеціальна література з інноваційного розвитку управління загалом (В. Атаманчук, Г. Дмитренко, Л. Каращук, Н. Коломінський, Ю. Конаржевський, В. Коростельов, В. Крижко, Є. Павлютенков та ін.);
- література з безпосередньо педагогічного, інноваційного менеджменту (Г. Єльнікова, Д. Даниленко, В. Кремень, В. Наумов, В. Пекельна та ін.);
- спеціальна література з навчальних, педагогічних технологій (М. Кларін, Н. Кузьміна, І. Прокопенко, Н. Тализіна та ін.).

Щодо управління загальною вищою освітою (ЗВО) в цілому нині недостатньо дослідженими були і залишаються такі нові моделі управлінської діяльності, або їх елементи, як: діалогічне управління, партисипативне, фасилітативне, особистісно орієнтоване та ін. [4].

Дослідимо прогалини в цих питаннях.

За оцінкою Міжнародної організації праці загальносвітовий ринок освіти ще у 1995 р. становив 27 млрд дол. США. Передбачається, що до 2020 р. загальна кількість студентів у світі становитиме 4,9 млн осіб [1], що є цілком реальним явищем. Таке зростання, розвиток вищої школи, викликає реальну потребу принципово нового вдосконалення управління окремими ЗВО, так і вдосконалення державного управління вищою освітою в цілому.

Ключовим поняттям при розгляді процесів інноваційного розвитку управління вищою освітою є поняття “інновація”. Під таким терміном розуміємо “нововведення, цілеспрямована зміна, яка викликає перехід системи з певного стану до іншого. Інноваційна освітня діяльність, — за визначенням, що наводиться у Українському педагогічному словнику, — відповідає процесам “внесення” якісно нових елементів в освіту” [8, 43].

Заслужують на увагу основні наукові підходи, що надають можливість для більш дієвішого функціонування та розвитку вищої освіти, а саме: системний підхід; ситуаційний підхід; програмне управління; колегіальне управління; управління якістю освіти; адаптивне управління; особистісно орієнтоване управління; демократичне управління; управління інноваційними процесами [5, 39].

При розгляді основних засад радикальної трансформації сучасної вищої освіти маємо брати до уваги, що цей процес відбувається в умовах потужного глобалізаційного, інформаційного та інтеграційного процесів, вплив яких на окремі національні системи освіти також неоднозначний. У зв’язку з цим такі процеси, як відомий Болонський процес у вищій освіті фахівцями поясню-

ється далеко неоднозначно. Так відомий фахівець у галузі освіти В. Журавський застерігає, що беззастережна інтеграція вищої освіти України у Болонський процес, може виявитися не зовсім позитивною. На його думку, нині триває пошук різних форм інтеграції. Ми стоїмо перед складною дилемою: як поєднати інтеграцію, необхідну сьогодні, з великим різноманіттям систем, норм, символів та ін., що характерно для держав західного регіону (особливо в галузі культури і освіти) [2].

Вдалим є зауваження відомого українського філософа, спеціаліста в галузі освіти В. Кременя, який підкреслює, що трансформація освіти в Україні – це не просто зміна полюсів її адекватності параметрам суспільно-політичного життя. Це, по суті, реакція на стратегічні імперативи освіти третього тисячоліття з його орієнтацією не на державу, а на людину, на фундаментальні загальнолюдські цінності, на послідовну демократизацію всього освітнього процесу і всієї освітньо-педагогічної ідеології загалом [3].

Окремо маємо розглядати проблеми державного управління вищою освітою в сучасній Україні у контексті того, як вони обумовлюють управління вищою освітою на рівні безпосередньо ЗВО.

Основними складовими управлінської діяльності керівництва, органів управління ЗВО, є: а) цілісний (як комплекс) навчально-виховний процес; б) діяльнісний (або ні) науково-педагогічний колектив.

Висновки:

1. Інноваційний розвиток процесу управління вищою освітою і ЗВО безпосередньо, має здійснюватися за специфічною державно-громадською моделлю, суттєвою особливістю якої є максимально широке залучення до управління громадськості, розвиток демократичних засад, самоврядності. Такі моделі управління притаманні сферам освіти більшості провідних європейських країн, ряду країн світу.

2. Управління ЗВО як інноваційне може бути лише за умови максимальної автономізації такого закладу, демократизації суспільно-управлінських відносин, тісного поєднання зусиль адміністрації і громадськості, широкої гласності в управлінні і діяльності закладу освіти.

Джерела

1. *Ананьев А. А., Горлага Е. В.* Основные направления совершенствования системы административного менеджмента // Ярославский педагогический вестник. 2013. № 2. Т. 1. К.: Вид. дім "Ін Юре", 2003. 416 с.
3. *Кремень В. Г.* Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. К.: Педагогічна думка, 2009. 530 с.
4. *Мармиза О. І.* Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. Х.: Вид. дім "Освіта", 2004. 36 с.
5. *Слоневський В. В.* Інноваційні технології в управлінні сучасного керівника навчальним закладом // Зб. наукових праць: Наук. вісник інноваційних технологій. 2016. № 1.
6. *Танскотт Д.* Електронно-цифрове общество: плюсы и минусы эпохи сетевого интеллекта / Пер. с англ. К. Дубинский. М.: Рефл-бук; К.: ІНТПресс, 1999. 432 с.

7. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Создание новой цивилизации: Политика третьей волны [Электронный ресурс] / Печатается в сокращении по изданию: Тоффлер Элвин, Тоффлер Хейди. Создание новой цивилизации. Политика третьей волны. Новосибирск: Сибирская молодежная инициатива, 1996. 45 с. // Сайт twirpx.com. URL: <https://www.twirpx.com/file/324972/>
8. Український педагогічний вісник. К.: Либідь. 1997. 376 с.

Hanak M. On the Problem of Formation of the Conceptual Foundations of an Effective Innovative Model of Public Administration of a Higher Education Institution.

An attempt is made to theoretical understanding and analysis of the main innovative aspects of public administration in higher education at the present stage of social development. The emphasis is placed on the fact that innovative approaches to the development of a fundamentally new, in line with the demands of the information society, of the system of public administration of higher education, contribute to a radical renewal of the process of training and education of future specialists, provide them with productive civilian — a useful activity in all spheres of social production.

The specificity, basic foundations of the formation of the system of public administration of higher education, a separate higher educational institution on the basis of an innovative approach are considered.

In relation to the management of higher education in general, in relation to the management of procurement, the following new models of management activity, or their elements, such as: dialogue management, participatory, facsimile, personally oriented, etc., have not been sufficiently investigated.

The purpose of the article is to study the gaps in these issues.

The main components that give the result of the management activities of the management, management bodies of the OWOs are the following: a) a holistic (as a complex) educational process; b) activity (or not) scientific and pedagogical collective.

Conclusions are the next: (1) Innovative development of the process of management of higher education and ZOO directly, should be carried out according to a specific public-public model, the essential feature of which is the widest possible involvement in the management of the public, the development of democratic principles, self-government. Such models of management are inherent in the spheres of education of most leading European countries, a number of countries in the world. (2) The management of ZNO as an innovative can only be provided with the maximum autonomy of such institution, the democratization of social and managerial relations, the close combination of administration and the public, publicity in the management and activities of the institution of education.

<https://doi.org/10.32689-2523-4625-2019-01/57-41-44>

Надійшла 23 квітня 2019 р.